

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

13. mai 2015*

Eelotsusetaotlus — Autoriõigus — Direktiiv 2001/29/EÜ — Artikli 4 lõige 1 — Levitamiseõigus — Mõiste „levitamine üldsusele” — Teatava liikmesriigi kaupleja veebisaidil, otsepostituse teel ja muu liikmesriigi ajakirjanduse kaudu tehtud müügipakkumine ja reklaam — Autoriõigusega kaitstud mööbliesemete reproduktsioonide müügiks pakkumine ilma levitamise ainuõiguse omaja nõusolekuta — Pakkumine või reklaam, mis ei too kaasa kaitstud teose originaali või koopiat omandamist

Kohtuasjas C-516/13,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Bundesgerichtshofi (Saksamaa) 11. aprilli 2013. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 27. septembril 2013, menetluses

Dimensione Direct Sales Srl,

Michele Labianca

versus

Knoll International SpA,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, kohtunikud K. Jürimäe (ettekandja), J. Malenovský, M. Safjan ja A. Prechal,

kohtujurist: P. Cruz Villalón,

kohtusekretär: ametnik K. Malacek,

arvestades kirjalikus menetluses ja 11. septembri 2014. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Dimensione Direct Sales Srl, esindaja: *Rechtsanwalt* H.-C. Salger,
- M. Labianca, esindaja: *Rechtsanwalt* S. Dittl,
- Knoll International SpA, esindaja: *Rechtsanwalt* M. Goldmann,
- Hispaania valitsus, esindaja: L. Banciella Rodríguez-Miñón,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

— Euroopa Komisjon, esindajad: F. W. Bulst ja J. Samnadda,

olles 4. detsembri 2014. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230) artikli 4 lõike 1 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud kohtuasjas, milles ühelt poolt Itaalia õiguse alusel asutatud äriühing Dimensione Direct Sales Srl (edaspidi „Dimensione”) ja M. Labianca ning teiselt poolt Itaalia õiguse alusel asutatud äriühing Knoll International SpA (edaspidi „Knoll”) vaidlevad küsimuses, kas Knollile kuuluvat levitamise ainuõigust on rikutud sellega, et Dimensione on Saksamaale orienteeritud ja teatavale sihtrühmale suunatud reklaamkampaniat kasutades pakkunud müügiks selle liikmesriigi autoriõigusega kaitstud mööbliesemete reproduksioone.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

- 3 Ülemaailmne Intellektuaalomandi Organisatsioon (WIPO) võttis 20. detsembril 1996 Genfis vastu WIPO autoriõiguse lepingu (edaspidi „autoriõiguse leping”), mis kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu 16. märtsi 2000. aasta otsusega 2000/278/EÜ (EÜT L 89, lk 6; ELT eriväljaanne 11/33, lk 208).
- 4 Autoriõiguse lepingu artikkel 6 „Õigus teose levitamisele” sätestab lõikes 1:

„Kirjandus- ja kunstiteoste autoritel on ainuõigus lubada üldsuse juurdepääsu oma teoste originaalidele ja koopiatele müügi või muu omandiõiguse ülemineku kaudu.”

Liidu õigus

- 5 Direktiivi 2001/29 põhjendustes 9–11 ja 28 on märgitud:
 - „(9) Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste ühtlustamise aluseks peab olema kõrgetasemeline kaitse, sest nimetatud õigused on olulised intellektuaalse loomingu seisukohalt. [...]
 - (10) Jätkamaks oma loome- ja kunstilist tegevust, peavad autorid ja esitajad saama oma töö kasutamise eest nõuetekohast tasu [...].
 - (11) Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse tugev ja tõhus süsteem on peamisi abinõusid tagamaks, et Euroopa kultuuri loov tegevus ja tootmine saaksid vajalikke ressursse, ning kaitsmaks kunsti loojate ja esitajate sõltumatust ning väärikust.

[...]

(28) Käesoleva direktiivi kohane autoriõiguste kaitse hõlmab ainuõigust kontrollida materiaalses esemetes sisalduva teose levitamist. Kui originaalteose või selle koopiote esmamüük [Euroopa Liidus] on toimunud õiguste valdaja poolt või tema nõusolekul, ei ole tal õigust [liidus] kontrollida nimetatud objekti edasimüüki. [...]"

6 Nimetatud direktiivi artikkel 4 „Levitamisõigus” sätestab:

„1. Liikmesriigid näevad ette, et autoritel on ainuõigus lubada või keelata oma teoste originaalide ja koopiote levitamist üldsusele müümise teel või muul viisil.

2. Levitamissoigus teose originaali või koopiote suhtes [liidus] ei lõpe, v.a juhul, kui õiguste valdaja poolt või tema nõusolekul toimub [liidus] kaitstud objekti esmamüük või muul viisil omandiõiguse üleminek.”

Saksa õigus

7 Saksa autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste seaduse (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz) (*Bundesgesetzblatt* 1965 I, 9.9.1965, lk 1273) § 15 lõike 1 punkti 2 kohaselt on autoril ainuõigus oma teost materiaalses vormis kasutada. See õigus hõlmab muu seas levitamissoigust.

8 Nimetatud seaduse (muudetud redaktsioonis) § 17 lõige 1 näeb ette:

„Levitamisõigus on originaalteose või selle koopiote üldsusele pakkumise või kättesaadavaks tegemise õigus.

[...]"

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

9 Knoll kuulub kontserni Knoll, mille emaettevõtja Knoll Inc. asukoht on Pennsylvania (Ameerika Ühendriigid). Nimetatud kontsern toodab ja müüb kogu maailmas kvaliteetmööblit. Knoll levitab muu hulgas tugitooli „Wassily” ja lauda „Laccio”, mille on loonud Marcel Breuer, ning tugitooli, taburetti, lamamistooli ja lauda „Barcelona”, toole „Brno” ja „Prag” ning tugitooli „Freischwinger”, mille on loonud Ludwig Mies van der Rohe (edaspidi, koos, „kaitstud teosed”). Knollil on õigus tugineda oma emaettevõtjale kuuluvatele autori ainuõigustele kaitstud teoste Saksamaal kasutamiseks.

10 Dimensione on osäühing, mille juhataja on M. Labianca. Ta levitab Euroopas disainmööblit otsemüügi teel ja pakub mööblit müügiks oma veebisaidil.

11 Dimensione reklaamis 2005. ja 2006. aastal kaitstud teostega analoogiliste mööbliesemete müüki oma veebisaidil, mis on kättesaadav saksakeelsena, mitmes Saksa ajalehes ja ajakirjas ning ühes reklaamprospektis järgmise sõnumiga:

„Ostate mööbli Itaalias, maksate aga alles kaubale järele tulles või kauba kohaletoidetamisel makset vastu võtma volitatud vedajale (soovi korral pakume vedajat meie).”

12 Kuna Knolli arvates on Dimensione poolt müügiks pakutavate mööbliesemete puhul tegemist kaitstud loomingu imitatsioonide või võltsingutega, esitas ta Landgericht Hamburgile (Hamburgi liidumaa kohus) Dimensione ja M. Labianca vastu hagi, milles palus keelata neil pakkuda asjaomaseid mööbliesemeid Saksamaal müügiks. Knoll põhjendas oma hagi väitega, et kõnealuseid mööbliesemeid

kaitstakse autoriõigusega kui tarbekunstiteoseid. Tema sõnul on Dimensione rikkunud kaitstud teoste koopiaid Saksamaal reklaamides õigust, mis 9. septembri 1965. aasta autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste seaduse (muudetud redaktsioonis) § 17 lõike 1 alusel kuulub temale ja tema emaettevõtjale.

- 13 Landgericht Hamburg rahuldab Knolli nõude. Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (Hamburgi teise astme kohus), kes arutas Dimensione ja M. Labianca esitatud apellatsioonkaebust, jättis esimese astme kohtu otsuse muutmata. Seejärel esitasid viimased Bundesgerichtshofile kassatsioonkaebuse.
- 14 Viimati nimetatud kohus märgib, et kaebuse rahuldamine sõltub direktiivi 2001/29 artikli 4 lõike 1 tõlgendamisest ning eelkõige sellest, kas selles sättes ette nähtud levitamisõigus hõlmab õigust pakkuda kaitstud teose originaali või koopiaid üldsusele müügiks. Juhul kui sellele küsimusele tuleb vastata jaatavalt, tekivad veel kaks küsimust, nimelt esiteks, kas õigus pakkuda teose originaali või koopiaid üldsusele müügiks hõlmab ka ainuõigust neid esemeid reklaamida, ning teiseks, kas levitamisõigust rikutakse juhul, kui pakkumine ei päädi teose originaali või koopiate omandamisega. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et neile küsimustele tuleb vastata jaatavalt.
- 15 Neil asjaoludel otsustas Bundesgerichtshof menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi 2001/29 artikli 4 lõike 1 kohane levitamisõigus hõlmab õigust pakkuda teose originaali või koopiaid üldsusele müügiks?

Juhul kui esimesele küsimusele tuleb vastata jaatavalt:

2. Kas õigus pakkuda teose originaali või koopiaid üldsusele müügiks hõlmab peale lepingu sõlmimise eesmärgil esitatud pakkumuse ka reklaamimeetmeid?
3. Kas levitamisõigust rikutakse ka juhul, kui pakkumine ei päädi teose originaali või koopiate omandamisega?”

Eelotsuse küsimuste analüüs

Vastuvõetavus

- 16 Kõigepealt tuleb märkida, et sisuliselt on Dimensione ja M. Labianca väitel esimene küsimus hüpoteetiline, kuna määratlust „pakkumine” kasutades on selles viidatud pakkumusele, mis on oma olemuselt müüjale siduv, samas kui põhikohtuasja asjaolud puudutavad üksnes reklaamimeetmeid, mis Saksa õiguse kohaselt ei ole müüjale siduvad, vaid nende puhul on tegemist võimalikele ostjatele tehtud ettepanekuga teha müüjale ostupakkumine.
- 17 Piisab, kui siinkohal meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt eeldatakse, et liidu õiguse tõlgendamist puudutavad küsimused, mille siseriiklik kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel, on asjakohased (vt eelkõige kohtuotsus X, C-651/11, EU:C:2013:346, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika). Siseriikliku kohtu esitatud taotluse saab Euroopa Kohus lükata tagasi vaid siis, kui on ilmselge, et taotletud liidu õiguse tõlgendusel ei ole mingit seost põhikohtuasja asjaolude või esemega või kui kõnealune probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada talle esitatud küsimustele tarviliku vastuse andmiseks vajalikud faktilised ja õiguslikud asjaolud (kohtuotsus Chartered Institute of Patent Attorneys, C-307/10, EU:C:2012:361, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 18 Käesoleval juhul aga ei ole olukord selline. Põhikohtuasi käsitleb Dimensione äritegevust, mis hõlmab nii müügipakkumisi kui reklaamimeetmeid, mis ei päädi kaitstud loominguga omandamisega.

- 19 Seetõttu tuleb esimene küsimus tunnistada vastuvõetavaks.

Sisulised küsimused

- 20 Eelotsuse küsimustega, mida tuleb uurida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2001/29 artikli 4 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see võimaldab kaitstud teose levitamise ainuõiguse omajal keelata selle teose originaali või koopia müügiks pakkumist või reklaami, olgugi et ei ole tuvastatud, et nimetatud pakkumine või reklaam on päädinud liidus elava ostja poolt kaitstud teose omandamisega.
- 21 Vastavalt sellele sättele on autoritel ainuõigus lubada või keelata oma teoste originaalide ja koopiade levitamist üldsusele müümise teel või muul viisil.
- 22 Olgu meenutatud, et mõiste „levitamine” on nimetatud sätte tähenduses liidu õiguse autonoomne mõiste, mille tõlgendamine ei sõltu nendele tehingutele kohaldatavast õigusest, mille täitmiseks asjaomane levitamine aset leiab (vt selle kohta kohtuotsus Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, punkt 25).
- 23 Euroopa Kohtu praktikast nähtub samuti, et kuna direktiivi 2001/29 eesmärk on täita muu hulgas autoriõiguse lepingust liidule tulenevaid kohustusi, ning liidu õigusnorme tuleb väljakujunenud kohtupraktika kohaselt niivõrd, kui see on võimalik, tõlgendada rahvusvahelist õigust silmas pidades, seda eriti siis, kui asjaomaste õigusnormide eesmärk on just rakendada liidu sõlmitud rahvusvahelist lepingut, tuleb selle direktiivi artikli 4 lõikes 1 sisalduvat mõistet „levitamine” tõlgendada kooskõlas autoriõiguse lepingu artikli 6 lõikega 1 (kohtuotsus Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, punkt 23).
- 24 Direktiivi artikli 4 lõikes 1 esitatud mõistel „levitami[ne] üldsusele müümise teel” on seega sama tähendus kui autoriõiguse lepingu artikli 6 lõikes 1 esitatud väljendil „lubada üldsuse juurdepääsu [...] müügi [...] kaudu” (vt selle kohta kohtuotsus Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, punkt 24).
- 25 Seda konteksti arvestades on Euroopa Kohus konkreetselt sedastanud, et üldsusele levitamine leiab aset terve rea toimingute kaudu, alates vähemalt müügilepingu sõlmimisest kuni selle täitmiseni kauba kohaletoimetamisega isikule üldsuse seast. Seega vastutab kaupleja kõigi toimingute eest, mida ta teeb ise või mida tehakse tema nimel ja mis vastavad „üldsusele levitamisele” liikmesriigis, kus levitatavad esemed on autoriõigusega kaitstud (kohtuotsused Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, punktid 26 ja 27, ning Blomqvist, C-98/13, EU:C:2014:55, punkt 28).
- 26 Arvestades nimetatud kohtupraktikat ning eelkõige Euroopa Kohtu kasutatud mõistet „vähemalt”, ei ole välistatud, et ka müügilepingu sõlmimisele eelnenud toimingud või tegevus võivad kuuluda levitamise mõiste alla ning olla reserveeritud ainult autoriõiguse omajatele.
- 27 Euroopa Kohus on varem tuvastanud, et üldsusele levitamist tuleb pidada toimunuks, kui on sõlmitud kauba müügi- ja kohaletoimetamise leping (kohtuotsus Blomqvist, C-98/13, EU:C:2014:55, punkt 29), ja see kehtib ka müügilepingu pakkumuse puhul, mis on selle tegijale siduv. Selline pakkumine on oma olemuselt müügi toimumisele eelnev tegevus.
- 28 Mis puutub ettepanekusse teha pakkumine või teatavat kaitstud eset puudutavasse mittesiduvasse reklaami, siis kuuluvad need samuti asjaomase eseme müügi toimumise eesmärgil ettevõetud toimingute ahelasse. Euroopa Kohus on kohtuotsuse Donner (C-5/11, EU:C:2012:370) punktis 30 sedastanud, et kaupleja, kes suunab oma reklaami isikutele üldsuse seast, kes elavad teatavas liikmesriigis, ja loob või pakub neile kasutada spetsiifilist kättetoimetamise ja tasumise süsteemi, et isikutel üldsuse seast oleks võimalik saada selles liikmesriigis autoriõigusega kaitstud teoste koopiaid, tegeleb liikmesriigis, kus kättetoimetamine aset leiab, „üldsusele levitamise” direktiivi 2001/29 artikli 4 lõike 1 tähenduses.

- 29 Kolmandast riigist pärit kauba kohta, mis kujutab endast Euroopa Liidus autoriõigusega kaitstud toote koopiat, on Euroopa Kohus samuti sedastanud, et see kaup võib asjaomast õigust rikkuda, kui on tõendatud, et see on suunatud liidus turustamiseks, kusjuures tõendatud on see eelkõige siis, kui ilmneb, et seda kaupa on liidus kliendile müüdüd või seda on liidu tarbijatele müügiks pakutud või reklaamitud (vt selle kohta kohtuotsus Blomqvist, C-98/13, EU:C:2014:55, punkt 32).
- 30 Sama tõlgendus on analoogia alusel kohaldatav sellise kaubandustoimingu suhtes nagu müügiks pakkumine või reklaam, mille teatava liikmesriigi kaupleja on oma veebisaidi kaudu suunanud tarbijatele, kes elavad sellise teise liikmesriigi territooriumil, kus asjaomased esemed on autoriõigusega kaitstud.
- 31 Direktiivi 2001/29 artikli 4 lõikes 1 ette nähtud levitamise ainuõigust võib olla rikutud, kui kaupleja, kes ei ole autoriõiguse omaja, paneb kaitstud teosed või nende koopiad müüki ja saadab oma veebisaidi, otsepostituse või ajakirjanduse kaudu reklaami tarbijatele, kes elavad sellise liikmesriigi territooriumil, kus need teosed on kaitstud, kutsudes tarbijaid üles neid teoseid omandama.
- 32 Nimetatud järeldusest tuleneb, et levitamiseõiguse rikkumise tuvastamist ei mõjuta see, et sellele reklaamile ei järgnenud kaitstud teose või selle koopia omandi üleminekut ostjale.
- 33 Kuigi Euroopa Kohus on märkinud kohtuotsuses Peek & Cloppenburg (C-456/06, EU:C:2008:232, punktid 33, 36 ja 41), mis puudutas võimalust kasutada kaitstud teose reproduktsioone, et direktiivi 2001/29 artikli 4 lõike 1 mõttes eeldab teose originaali või koopia üldsusele levitamine selle eseme omandiõiguse üleminekut, ei tähenda see, et levitamiseõiguse rikkumist ei ole alust tuvastada juba juhul, kui tarbijatele sellise liikmesriigi territooriumil, kus see teos on kaitstud, tehakse reklaami teel ettepanek omandada teose originaal või koopia.
- 34 Selline tõlgendus on kooskõlas direktiivi eesmärkidega, mis tulenevad põhjendustest 9–11 ja mille kohaselt autoriõiguse ühtlustamise aluseks peab olema kõrgetasemeline kaitse, autorid peavad saama oma töö kasutamise eest nõuetekohast tasu ning autoriõiguse kaitse süsteem peab olema tõhus ja tugev (vt kohtuotsus Peek & Cloppenburg, C-456/06, EU:C:2008:232, punkt 37).
- 35 Eelnimetatud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et direktiivi 2001/29 artikli 4 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see võimaldab kaitstud teose levitamise ainuõiguse omajal keelata selle teose originaali või koopia müügiks pakkumine või suunatud reklaam, olgugi et ei ole tuvastatud, et nimetatud reklaam on päädinud liidus elava ostja poolt kaitstud teose omandamisega, juhul kui nimetatud reklaam kutsub tarbijaid selles liikmesriigis, kus asjaomane teos on autoriõigusega kaitstud, üles seda teost omandama.

Kohtukulud

- 36 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas artikli 4 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see võimaldab kaitstud teose levitamise ainuõiguse omajal keelata selle teose originaali või koopia müügiks pakkumine või suunatud reklaam, olgugi et ei ole tuvastatud, et nimetatud reklaam on päädinud liidus elava ostja poolt kaitstud teose omandamisega, juhul kui nimetatud reklaam kutsub tarbijaid selles liikmesriigis, kus asjaomane teos on autoriõigusega kaitstud, üles seda teost omandama.

Allkirjad